

Utflykt i Mjällå niplandsskap

Den 3 juni anordnade Hembygdsföreningen tillsammans med Mittuniversitetet en utflykt till Mjällådalens niplandsskap.

Upprinnelsen till utflykten var sökandet efter rester av en damm som finns antydd på kartor från 1700-talet. Under utflykten fann man inga dammrester men väl ett dramatiskt landskap med stora skönhetsvärden stadd i snabb omvandling. Det landskapet ville hembygdsföreningen visa för fler och därför ordnades exkursionen den 3 juni 2006.

Mikael Berglund, lektor i naturgeografi vid Mittuniversitetet, guidade oss och berättade om vilka mekanismer som driver förändringarna längs Mjällån. På bilden nedan pekar Mikael ned mot Mjällån vid en dramatisk brant, där plintarna från ett stort förrådshus försvunnit ned mot vattnet under de senaste åren..

På många ställen gör ån en stark sväng och gräver ur slänten. I slänterna kan man se olika skikt, dels

de ljusa sandskikten dels de mörka lerskikten. Sanden har förts ned i isälvarna vid istidens slut och lerlagren har bildats under tider när den aktuella nivån varit havsbottnen.

Mikael tog upp lite material från en av rasslänten och visade att den bestod av ren sand som var alldeles torr. Material av den typen är stabilt om det inte utsätts för påverkan som den meanderande ån 30-40 meter nedanför våra fötter. Vid sådan påverkan kan vattnet snabbt flytta stora mängder material.

Nyligen rasade träd och stora sår i landskapet visar att förändringen går i mycket hög takt. När flera rasriktningar möts uppstår det vassa ryggar, där det är mycket vanskligt att gå.

I botten på en ravin som besöktes rinner ett vattendrag, som är så litet vid denna tid på året att det inte syns bland all nedrasad bråte. Här är det andra krafter än meanderande stora vattendrag, som driver förändringen. Vid finare kornstor-

lek än sand kan jordarten hålla en viss mängd vatten, men ökar vattenmängden blir materialet mer eller mindre flytande och kan välla fram ur sluttningar och åstadkomma skred och stora förändringar.

Sällskapet tog sig ned till ån efter den gamla kyrkstigen. Vid denna plats flyter ån stilla fram och det var ett alldeles lämpligt ställe att äta smörgåsar och dricka te eller kaffe.

Arnold Thunström berättade om kartuppgifterna från 1760-talet. Det fanns flera namn som Dammbacken, vilka indikerade att det tidigare funnits en damm i området. Den hittills mest troliga förklaringen på en damm i området är att den gjordes för att förse Lögdö bruk med ett mer konstant vattenflöde.

Av sorlet att döma så trivdes gruppen och kunde gå hem med nya insikter och skönhetsupplevelser. Det var 16 intressera

Materia och bild: Olof Ulander

Mikael Berglund från Mittuniversitetet berättar om Mjällån